

Utvandringa til Amerika

Av Ådne Fardal Klev

Fra de første utvandrerne tok sjøveien fatt i 1825 og fram til i dag, er det mange lyngdøler som har funnet vegen mot vest. Før denne tid var det også vanlig med utvandring, da i særdeleshet til Holland. Men nordmenn flest har i alle år fart på de syv hav, og mang en lyngdøl har sikkert vært ganske bereist i verden allerede før utvandringa til Holland og Nord-Amerika tok til.

I denne artikkelen skal vi se litt nærmere på de som vandret ut fram til 1895, og litt om forholdene de levde under i det nye og lovede landet. Artikkelen er delt i to, slik at tida 1825 til 1879 er viet bredest omtale. I tida 1880 til 1895 er det stort sett bare ramset opp de som utvandret, på grunnlag av kirkebøker og emigrasjonsprotokoller som kildemateriale.

Hele nåværende Lyngdal kommune er med i materialet. Men det har vært litt vanskelig å få full oversikt over de som utvandret fra den delen som den gang hørte til Spangereid kommune. Dette skyldes for en stor del at det ikke brukes gardsnavn i personlistene, og da mange har samme navn, er det en stor og møysommelig oppgave å finne fram til alle. Jeg har derimot tatt med de jeg har funnet, men i alle tilfeller vil her være mangler.

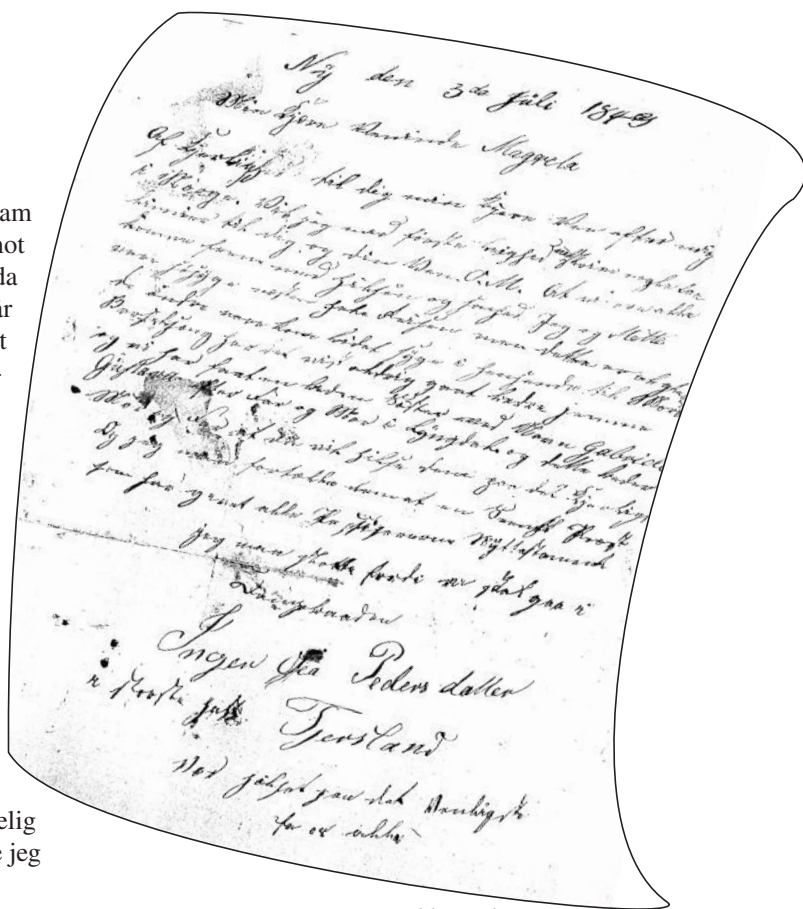
Det er umulig å finne absolutt alle utvandrere, og mange lesere vil kanskje ikke finne nettopp sine forfedre i denne lista. Det kan ha flere årsaker. De kan ha utvandret fra andre steder enn Kristiansand, og disse er ikke med i mitt kildemateriale. Mange unge gutter reiste også ut som sjømenn og slo seg til i Amerika uten å være registrert som emigranter.

Et annet forhold er som før nevnt at personene som regel ikke er nevnt med gardsnavn. Da mange har temmelig like navn, kan det være vanskelig å vite hvem det til en hver tid er tale om. Mange skiftet eller endret også navn slik at det ble mer "amerikanisert", og kan derfor være vanskelig å finne av den grunn.

EMIGRASJONENS SPEDE BEGYNNELSE

5. juli 1825 dro de første emigranter til Nord-Amerika i et lite fartøy. Siden er disse ofte blitt betegnet som "sluppe-folket". Det var 52 som var med fartøyet, og da de kom til New York 9. oktober, var de blitt 53. Den sagnomsuste Cleng Peerson hadde vært i USA før 1825 og sondert terrenget, og han stod og tok imot "sluppe-folket" i New York. Av de første utvandrere skal det ha vært en del kvekere som reiste, for de møtte vanskeligheter med norske myndigheter i forbindelse med sin religionsutøvelse. Men hovedgrunnen var nok sikkert også kampen for en bedre materiell tilværelse.

Det var ingen fra Lyngdal med blant disse første. Det nærmeste vi kommer våre kanter, er to brødre som opprinnelig kom fra Brastad i Kongsmo - Ånen Thoresen Brastad (1796-1826) reiste med kone og 2 barn, samt hans bror Nils Thoresen Brastad (1804-1863). En avis skrev om "de grove, hjem-

Brevet som ble sendt
til Lyngdal fra New York i 1849. Originalen tilhører
Arnhold Tveide Guldal, Kristiansand.
Hun er oldebarn til Margrete som fikk brevet.

megjorte klær" som nordmennene bar. Disse første nybyggerne slo seg etter ei stund ned i Kendall Township ved Ontario-sjøen i den nordlige delen av staten New York. Omkring 1826 åpnet Erie-kanalen; fra Albany ved Hudsonelva og fram til Buffalo ved Erie-sjøen. Denne kanalen åpnet en ny ferdselsåre til nye og enorme områder i Midtvesten. Fra Buffalo kunne en ta dampskip til Toledo, Chicago eller Milwaukee.

Det gikk 11 år før neste utvandringsfølge kom på amerikansk jord. Etter 1830 økte gardsoppdelinga sterkt i Norge, folkemengden økte og det samme gjorde skattetrykket. Aviser ble mer og mer alminnelig over det ganske land, og her i distriktet hadde vi Lister og Mandals Amtstidende. I tillegg kom amerikabrevene som ble spredt hus imellom i bygd og by.

De første fra vårt distrikt var et ektepar fra Kvås. De reiste med skuta Hercules som kom fra Bergen til New York 30. juni 1844 med 85 passasjerer. 50 dager tok turen. Skipet hadde vært innom Farsund også og tatt med seg Kvås-paret og flere personer fra Herad. Skipet avgikk visstnok Farsund 30. april 1844.

AMERIKAFEBEREN GRIPER OM SEG

Fra omkring 1850 kan en si at Amerika var et kjent begrep i de fleste bygder i gamlelandet. Amtmann Carl Valentin Fal-